

O způsobech zničení nepřítele v útočných operacích

Redakčně upravený obsah článku generálmajora A. P. Kurkova, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 6/1984.

Ve vojenském umění existují dva, na první pohled shodné pojmy podle názvu, které ale mají různý obsah: **způsob vedení útočné operace** a **způsob zničení jednotlivých uskupení nepřítele v průběhu bojové činnosti**. Pod prvním chápeme způsob použití vojsk, sil a prostředků operačního svazu ke splnění stanovených úkolů v operaci v celku, tj. plánovaný způsob zničení protistojícího nepřátelského uskupení do celé hloubky operace. Odráží se v zámyslu velitele operačního svazu na plánovanou útočnou operaci a zpravidla zahrnuje určení směrů hlavního a podružných úderů, postupné činnosti vojsk (sil) ke zničení všech uskupení nepřítele, rozvíjení úspěchu do hloubky operační sestavy, jaderného a palebného ničení a dokončení jeho zničení.

Kromě toho při volbě způsobu vedení operace se zpravidla určují i formy operačního manévru. V minulé válce se osvědčily takové, jako **vedení čelních roztínavých úderů k rozdělení nebo odříznutí hlavních sil nepřítele nebo jejich částí, úder do jednoho nebo obou boků hlavního i jiných uskupení k jejich obchvatu, obejití, následnému obkličení a zničení po částech**. Tyto formy operačního manévru si svou důležitostí uchovávají v mnoha směrech svůj význam i v současnosti. Přitom je nutné pamatovat na to, že ne vždy

bude možné určit jednu formu do celé hloubky operace a v plné míře ji realizovat. Nejčastěji to bude spojování různých forem operačního manévru, které závisí na vybudování obrany. V soudobých podmínkách při hluboké operační sestavě může nepřítele vést mobilní nebo pozici obranu, a v souladu s tím rozmísťovat své hlavní síly na přední obranné čáře nebo rozptýleně v hloubce. Je zřejmé, že to bude mít rozhodující význam při volbě té které formy. Na začátku operace mohou být vedeny čelní roztínavé úder, potom obchvat a obkličení hlavních sil nebo částí jeho sil v operační hloubce, možná i obkličení jeho hlavního uskupení a v taktickém pásmu s následným rozetnutím (rozdělením), obchvatem a obejitím jednotlivých uskupení v hloubce obrany v průběhu rozvíjení útoku.

Při určení postupnosti použití vojsk (sil) operačního svazu se v zámyslu operace současně s hodnocením charakteru činnosti vševojskových uskupení vlastních vojsk zpravidla plánuje způsob vybojování jaderné a palebné převahy nad nepřítelem, nadvlády ve vzduchu, jeho obchvatu ve všech prostorových sférách spojených se zničením jak pozemních, tak i raketových jaderných vzdušných, protivzdušných a dalších sil. Takže v zámyslu operace musí být určen nejen způsob činnosti vševojskových uskupení, ale i doba a způsob

použití vzdušných výsadkových vojsk, letectva, PVO a dalších, dále složená uskupení a operační sestava vojsk (sil).

To všechno má bezprostřední vztah ke způsobu vedení operace v celku (způsobu zničení celého protistojícího nepřítele), na kterém závisí zvolená varianta vedení úderů, postupná činnost vojsk, pořadí jaderného a palebného ničení a jeho zničení.

Ovšem současně s určením způsobu zničení veškerého protistojícího nepřítele v zámyslu velitele k vedení útočné operace se zpravidla stanoví charakter a způsob činnosti vojsk (sil) při plnění jednotlivých operačních úkolů (obchvatu nebo průlomu obranných čar z chodu, násilném přechodu vodních překážek, ničení jeho záloh ve střetných sraženích atd.), tj. plánují se **způsoby zničení jednotlivých uskupení** na určitých čarách nebo na nejdůležitějších směrech.

V těchto případech se rovněž předvídají formy operačního manévru. Ale na rozdíl od způsobu vedení operace v celku nejčastěji se volí jedna z neúčelnějších forem operačního manévru, málokdy jejich spojování, určují se směry hlavního a podružných úderů, postupná činnost vojsk, pořadí jaderného a palebného ničení nepřítele, které se vztahuje jen k danému

konkrétnímu uskupení, jež vede nebo zamýšlí vést určitou činnost (obránnou, útočnou nebo jinou).

Způsob zničení protistojícího uskupení do celé hloubky operace a způsoby zničení jeho jednotlivých součástí mají mezi sebou vztah jako obecné a zvláštní a musí být sladěny s celkovým zámyslem operace. Někdy v jejím průběhu ke zničení jednotlivých konkrétních uskupení, zvláště v případě změny charakteru jejich činnosti, počátečního rozhodnutí k jejich zničení se zpravidla upřesňuje nebo se přijímá nové.

Přitom je nutné mít na zřeteli, že na správně zvoleném způsobu zničení určitého jednotlivého konkrétního uskupení v mnoha směrech závisí úspěch zničení celého protistojícího uskupení nepřítele v celku a dosažení stanoveného cíle operace. Proto je velmi důležité z hlediska teorie a praxe vedení soudobých útočných operací nejen znát, ale i umět tvrdým způsobem používat neúčelnějších způsobů ničení jak celého jeho uskupení, tak i jeho jednotlivých částí.

Cílem článku je objasnit způsoby zničení jednotlivých, hlavně pozemních uskupení, a ukázat některé tendence jejich rozvoje při vedení obranné, útočné a jiné činnosti nepřítelem.

Zničení bránicích se uskupení v útočných operacích v letech Velké vlastenecké války bylo jedním z nejdůležitějších a nejtěžších úkolů zvláště v taktickém pásmu obrany, protože k jeho udržení hitlerovské velení vyčleňovalo 80–90 % vojsk, sil a prostředků, vytvářelo před ním a v hloubce systému palby a různých zátařů o velké hustotě; i po ženijní stránce bylo všestranně vybudováno. Ke zvýšení odolnosti obrany při boji o taktické pásma byly používány značné síly podpůrných a zabezpečovacích prostředků a operační zálohy. Správná volba způsobu zničení nepřítele v takové obraně měla velký význam pro úspěch operace. Neúčelnější z nich každé určovalo sovětské velení v závislosti na počtu a kvalitě prostředků ničení, množství vojsk, dále na stanovených cílech, poměru sil, stavu a situaci nepřítele, průběhu čáry dotyku, charakteru terénu a dalších podmínkách situace.

Zničení bránicích se nepřítele v letech války bylo uskutečňováno v průběhu průlomu jeho obranných čar a rozvíjení útoku do hloubky s využíváním různorodých forem operačního manévru, a to vedením určitého počtu úderů na různých směrech.

V řadě operací bylo používáno rozetnutí a rozdrobení fronty jeho souvislé pozicní obrany. Přitom rozetnutí bylo uskutečňováno vedením jednoho silného úderu do celé hloubky rozmístění protistojícího uskupení, což mělo za následek jeho rozčlenění na dvě izolované části a vytvářelo výhodné podmínky pro jejich postupné nebo současné zničení. Rozdrobení fronty nepřítele bylo dosahováno i vedením řady silných úderů na několika směrech a rozvíjením útoku na široké frontě a do velké hloubky. V takovém případě uskupení nepřátelských vojsk bylo rozčleňováno na izolované a téměř nebojeschopné součásti, což ulehčovalo jejich ničení po částech.

Velkou vymožeností sovětského vojenkého umění v letech války byly operace k obklíčení a zničení velkých uskupení německých fašistických vojsk, kterých bylo dosahováno vedením dvou a více současných úderů a jejich rozvíjením na sbíhavých směrech, nebo jednoho silného obchvatného úderu s cílem zatlačit nepřítele k přírodním, těžko překonatelným překážkám, postupně ho rozčlenit a zničit po částech.

V období Velké vlastenecké války při rozvíjení způsobů zničení bránících se uskupení projevila se řada tendencí. Tak při průlomu připravené obrany byly nejdůležitějšími z nich zmenšení počtu úderů v rámci frontů a armád k vytvoření maximálně možné převahy sil a prostředků, zvláště na hlavních směrech, k rozhodnému rozvíjení úspěchu do hloubky, kromě toho i zvětšení síly palebného působení.

Při průlomu málo hlubokých obranných čar v letech minulé války byla vytvářena armádní uskupení (na směru úderu se nejčastěji soustřeďovalo několik střeleckých divízií a jeden až dva tankové, mechanizovaný nebo jezdecký sbor), na konci války byla vytvářena k průlomu připravené obrany a zničení nepřítele silná frontová uskupení (několik zesílených vševojskových armád, frontových rychlých skupin ve složení dvou a někdy i tří tankových armád, druhého sledu fronty — jedné až dvou armád a silných záloh).

V teorii a praxi průlomu pozici obrany do celé její hloubky se hlavně projevovala tendence snížení počtu frontových úderů se současným zvýšením jejich úderné síly k rozetnutí, rozdrobení, obklíčení a zničení bránícího se nepřítele v krátké době.

V palebném ničení se projevovala tendence k neustálému narůstání jeho síly a dálky současného působení na živou sílu a palebné prostředky bránícího se nepřítele a k zabezpečení nepřetržitě účinné palebné podpory vojsk do celé hloubky bojových úkolů.

Zvýšení palebných možností útočníka bylo dosahováno zvětšením hustoty děl a minometů na úsecích průlomu a spotřeby dělostřelecké a letecké munice. Za léta Velké vlastenecké války vzrostly ze 30—40 do 250—300 i více děl a minometů na 1 km fronty, tj. 6—10krát v porovnání s rokem 1941. Hustota bombardovacích úderů se zvýšila z 5—7 na 80—100 t na 1 km² plochy cílů. Hloubka současného palebného umlčování obrany se zvýšila z 2,5—5 km na 8—10 km, v některých případech na 15 km, což zabezpečovalo její rychlý průlom a zničení nepřátelských vojsk.

Použití jaderných a rovněž současných konvenčních zbraní přináší zásadní změny v charakteru ničení uskupení nepřítele, nesmírně zvyšuje jeho efektivnost a má zásadní vliv na způsoby jejich zničení. Po zavedení např. jaderných zbraní do výzbroje vznikly možnosti jejich hromadným použitím uskutečňovat trhliny v obranných čarách a dokončit zničení nepřítele

úderu uskupeními vojsk (sil) značně slabšími, než tomu bylo v minulé válce. Přitom včasné rozvinutí v hustých sestavách v přímém dotyku s ním se stalo nebezpečné jak v podmínkách nepřátelského použití jaderných, tak i konvenčních, především vysoce přesných zbraní. V důsledku toho jsou možné velké ztráty sil a prostředků na začátku operace. Proto se projevovala tendence k úspěšnému průlomu obranných čar přesunovat uskupení z hloubky a z podružných směrů v rozčleněných sestavách, rozvíjet je k útoku z chodu na úzkých úsecích současně na několika směrech s následným rozptýlením v průběhu průlomu.

Na základě toho můžeme zaznamenat **tendenci ke zvýšení počtu vedených úderů** k rozetnutí a rozčlenění bránícího se nepřítele na části rozptýlenými uskupeními útočících vojsk podél fronty a do hloubky bez jejich včasného rozvinování v přímém dotyku s ním. Spolu s tím je nezbytné mít na zřeteli, že i když uskupení vojsk k vedení úderů budou co do počtu svazků menší, přesto svou silou mohou převyšovat analogická uskupení používaná v minulé válce. To vyplývá z toho, že palebná a úderná síla soudobých svazků několikrát převyšuje takové typy svazků období Velké vlastenecké války.

Novotou v rozvoji způsobů zničení bránícího se nepřítele s použitím jak jaderných, tak i konvenčních zbraní v soudobých útočných operacích je **možnost obsazovat jeho čáry z chodu** nejen při rozvíjení operace, ale i na začátku jejího vedení. To je podmíněno tím, že útočník má více mohutných prostředků ničení, vzrostla manévrovost a pohyblivost vojsk a změnil se rovněž charakter obrany. Tak, jestliže německá fašistická divize zaujímala obranu průměrně na frontě 8 až 10 km a přibližně stejně do hloubky, pak dnes, na základě zkušeností ze cvičení vojsk států NATO, jsou tyto ukazatele pro divizi 3—4krát zvětšeny. V takové obraně jsou možné značné mezery, nesouvislé bojové sestavy a slabě bráněné úseky. Kulace na jejich zesílení manévrem silami a prostředky z hloubky a pasivních směrů útoku může být zmařena palebnými údery a předstihující činností útočících vojsk, vzdušnými výsady a minovým terénem na dálku.

Průlom obranných čar nepřítele v soudobých útočných operacích bude zřejmě uskutečňován v podmínkách, kdy jejich obsazení z chodu se nepodařilo nebo vzhledem k podmínkám situace nebylo účelné (předem připravená hluboce členěná obra-

na do sledů, zaujatá silnými uskupeními na souvislé frontě apod.). V tomto případě se zvyšuje význam stupně ničení nepřítele v období palebné přípravy útoku. Jestliže v letech války tvořil průměrně 20–25 %, pak nyní vzniká požadavek na jeho několikanásobné zvýšení.

Zvýšily se požadavky a vznikly tendence ke zvětšení hloubky palebného ničení nepřítele. Na konci minulé války dělostřelectvo ničilo cíle do hloubky 8–10 km, v soudobých podmínkách ve spojitosti s rostoucí dálkou jeho střelby je možné zvětšit několikanásobně hloubku ničení obránce, a raketovými vojsky a letectvem vést údery v rámci jeho operační sestavy.

Zahraniční vojenští odborníci mají za to, že ve spojitosti se vznikem vysoce přesných zbraní se zvyšuje spolehlivost palebného ničení, snižuje se spotřeba munice a čas na naplnění palebných úkolů.

Význam palby jak na začátku operací, tak i v průběhu jejich vedení podstatně vzrostl. Změnil se samotný charakter a cíle jejího použití. V první řadě, jak ukázaly zkušenosti z lokálních válek na Blízkém východě, směřuje současně s využitím prostředků radioelektronického působení ke zmaření nebo dezorganizaci velení vojskům a zbráním protistojící strany. Přitom jsou ničeny a umlčovány nejdůležitější prvotní objekty v systémech velení, střediska průzkumu a pozorování, hlavní prostředky palebného ničení, je narušován systém protivzdušné obrany nepřítele.

Např. v době izraelské agrese v Libanonu v létě roku 1982 byly vedeny první palebné údery na prostředky protivzdušné obrany libanonských a syrských vojsk, zvláště na jejich místa velení. Palebné ničení, jak ukázaly zkušenosti z lokálních válek, nabývá stále více na charakterudalekého palebného boje a je vedeno nepřetržitě s využitím různých prostředků do příchodu vojsk k objektům zteče.

Nyní velmi zřetelně vyvstávají problémy nepřetržitě jaderné a palebné převahy na zemi a vybojování nadvlády ve vzduchu nad nepřítelem jak v průběhu celé operace, tak i při plnění jednotlivých nejdůležitějších operačních úkolů. V tomto boji bude mít velký význam vzájemný palebný boj, soustředění palby všech druhů na nejdůležitější cíle a objekty v nejdůležitějších obdobích bojové činnosti vojsk.

V současné době se stále více projevuje jedna z hlavních zásad vojenského umění — zvětšení hloubky současného působení na nepřítele nejen palbou, ale i vojsky, a to s využitím jejich aeromobilnosti, vysoké pohyblivosti a schopnosti působit

na zemi a obchvatem ze vzduchu ho ničit údery čelně i z týlu.

Zkušenosti z druhé světové války a z lokálních válek svědčí o tom, že útočník v závislosti na konkrétní situaci může ničit uskupení obránce vedením několika čelních úderů silami svazů a jednotlivých svazků, rozptýlených na směrech jejich útoku k průlom obrany do celé hloubky. Takový způsob umožňuje rozeznout, rozdrobit a ničit nepřítele po částech.

Může být používána i taková činnost útočníka, která by měla za následek rozdělení, odříznutí, obejití a obklíčení jednotlivých bránících se svazů a svazků a jejich úplné zničení. Toho je možné např. dosáhnout vedením dvou i více úderů na sbíhavých směrech nebo rozbíhavých do strany boků se současným rozvíjením útoku do hloubky obrany nepřítele k větší izolaci jeho obklíčených nebo odříznutých uskupení a k jejich rychlému zničení.

Při uskutečnění podobných způsobů ničení nepřítele je stanoven pro každý z nich způsob a nezbytný stupeň jeho palebného ničení a způsob činnosti vojsk, jsou určovány doba, prostory a postupnost vysazení vzdušných výsadek různého určení, přesun a rozvinutí předem určených útvarů a hlavních sil útočících svazků pro útok z chodu k úplnému ovládnutí obranných čar a narůstání úsilí k rozvíjení úspěchu do hloubky. Může toho být dosaženo zasazením druhých sledů a záloh svazků, někdy i svazů do boje (sražení).

Průlom a zničení bránících se uskupení mohou být zahájeny jako i v letech minulé války, překvapivou krátkou, ale silnější dělostřeleckou a leteckou přípravou útoku současně na všech směrech úderů nebo v různé době, ale s následným nepřetržitým palebným doprovodem útočících vojsk do celé hloubky stanovených úkolů. V podmínkách utajené přípravy vojsk zabezpečuje takový způsob překvapivý přechod do útoku a dosažení úspěchu v operaci s minimální spotřebou materiálních prostředků a s menšími ztrátami.

K rychlejšímu obsazení postavení nepřítele a k boji s jeho protitankovými prostředky v letech Velké vlastenecké války byly často používány výsadky pěchoty na tancích, což není vyloučeno ani v soudobých podmínkách. Jak ovšem ukázaly zkušenosti z lokálních válek ve Vietnamu a Libanonu, zteč útočníka při průlomu obranných čar může být vedena na obrněných transportérech bez speciální motorizované pěchoty. To umožňuje maximálně využívat silného palebného ničení objektů

a rychle pronikat mezerami do hloubky obrany.

Analýza použití sil a prostředků v lokálních válkách a vojenských konfliktech, které rozpoutali imperialisté, ukazuje, že v soudobých operacích jsou používány k podpoře činnosti vojsk stále ve větším měřítku bitevní vrtulníky a letouny taktického letectva, dále jsou rovněž používány samonaváděcí rakety, náboje a pumy plněné výbušninou s velkoplošným účinkem, zápalnými směsmi a dalšími prostředky, které umožňují v krátké době prolomit obranu protivníka a způsobit mu velké ztráty.

Ve Velké vlastenecké válce se široce projevila tendence k co nejrychlejšímu přenesení úsilí do operační hloubky. K tomu byly vytvořeny pohyblivé skupiny a používány vzdušné výsadky. Tato tendence se dále rozvíjí na novém technickém základě s využitím obchvatu nepřítel ze vzduchu.

Hluboké průlomy jednotlivých uskupení do hloubky obrany a vedení směle rozhodné činnosti rozptylují úsilí nepřítel, umožňují ničit jeho nejdůležitější objekty, rušit velení, mařit příchod záloh a přisun materiálních prostředků. Kromě toho průlom hlavních sil útočníka do hlubokého týlu nepřítel, jak ukazují zkušenosti z Velké vlastenecké války a soudobých lokálních válek, má silný morální vliv na jeho vojska a snižuje jejich bojeschopnost.

Zničení nepřítel na vodních překážkách může být uskutečněno jak na začátku operace, tak i s jejich násilným přechodem v průběhu rozvíjení útoku v hloubce. V druhém případě nabývá na velkém významu ničení nepřítel již na přístupech k vodní překážce a zmaření zaujetí obrany na ní jak jeho odcházejícími vojsky, tak přisunovanými zálohami. K tomu jsou používány v první řadě údery letectva, raketových vojsk a palba dělostřelectva. K předstihu nepřítel v zaujetí obrany jsou v široké míře používány vzdušné výsadky, předsunuté odřady a je rovněž zabezpečováno rozhodné vyjití hlavních sil k vodní překážce. Přitom uskupení nepřítel jsou roztržována a rozčleňována na jednotlivé izolované části, někdy jsou i odřezávány od řeky.

Útočící vojska se v letech války nejčastěji snažila obsadit velká operační předmostí a shromažďovat na nich vojska, síly a prostředky k jejich dalšímu rozšíření. V soudobých podmínkách je takový způsob činnosti útočníka nebezpečný z hlediska těžkých následků, zvláště při použití jaderných zbraní. Vojska, která dnes mají mohutné prostředky ničení a organickou plovoucí bojovou techniku a pře-

pravní prostředky, mají možnost uskutečňovat násilný přechod vodních překážek z chodu na široké frontě a současně po ovládnutí protilehlého břehu pokračovat v rozvíjení útoku do hloubky v dřívějších tempech. To zabezpečuje dosažení překvapení, nepřetržitost útoku, rozhodné proniknutí do hloubky obrance, jeho rozetnutí a zničení po částech v krátké době.

Jestliže násilný přechod je zahajován po odpovídající přípravě z východiště útoku, zaujatého vojsky bezprostředně u řeky, pak i v tomto případě hlavní síly svazu nebo jejich části se budou zřejmě rovněž přesunovat z hloubky a rozvinovat se pro zasazení do boje z chodu.

V palebném působení jsou pozorovány tendence k maximálnímu narůstání nepřetržitosti a stupně ničení odcházejících uskupení nepřítel k vodní překážce, a při zaujímání obrany na ní i přicházejících záloh, v průběhu násilného přechodu ke zvětšení intenzity a hloubky vedení palebných úderů. V teorii a praxi jsou hledány způsoby a prostředky k násilnému přechodu řek vojsky bez zastávky s využitím plovoucí techniky, rychle zřizovaných pontonových a mostových přepravišť i s jejich překonáváním tanky po dně.

Způsoby zničení uskupení nepřítel, který se brání na vodní překážce, je nezbytné volit takové, které by vedly k rozetnutí a odříznutí, někdy i k jejich obklíčení a zničení do příchodu jeho záloh.

Zničení útočících uskupení nepřítel. V podmínkách, kdy se nepřítel bude snažit plnit své úkoly útočnou činností, jeho zničení může být uskutečňováno ve střetných bojích a sraženích. V soudobých podmínkách mohou vznikat nejen v období boje s přicházejícími zálohami z hloubky a zálohami nepřítel, které vedou protižteče a protiúderů (nejcharakterističtější to bylo v minulé válce), ale i na začátku operací s jeho uskupeními, která přešla do útoku. Přitom budou zahajována jak na jednotlivých směrech a vedena částí útočících vojsk, tak i v celém pásmu svazu jeho hlavními silami. V prvním případě střetného boje a sražení mohou být organizovány a uskutečňovány na základě iniciativy nižších velitelů, ve druhém podle rozhodnutí nadřízených velitelů se soustředěním úsilí všech vojsk, sil a prostředků.

Střetných bojů a sražení ve Velké vlastenecké válce se nejčastěji zúčastňovala nejpohyblivější vojska — tankové a mechanizované sbory a tankové armády — málokdy vševojskové armády, které ve většině případů odrážely silné protiúderové ne-

přítele po přechodu do obrany na výhodných čarách.

Střetné boje a sražení v soudobých útočných operacích v důsledku prudkého růstu mobility všech druhů vojsk mohou vést jak vševojskové svazy, tak i tankové svazky. Za hlavní kritéria, která odlišují různé způsoby jejich vedení, můžeme pokládat použité zbraně a charakter manévru: čelní úder, úder do jednoho nebo obou boků, které mají za následek rozetnutí (rozčlenění), odříznutí nebo obklíčení nepřítele.

Ve střetných bojích a sraženích ve Velké vlastenecké válce v důsledku nedostatečné pohyblivosti vševojskových svazů se projevila tendence přecházet jimi do obrany na směru hlavního úderu nepřítele a jen částí sil, převážně tankovými uskupeními, pronikat do jeho boků a do týlu. Přitom se nejméně dařilo vést střetné čelní a roztínavé údery. Taková činnost je v silách soudobých vševojskových svazů a svazů; budou používány ty, které při zahájení střetného sražení mohou zaujmout nejvýhodnější postavení vzhledem k nepříteli. K odrazení protioúderů uskupení nepřítele, která jsou v převaze, není vyloučen přechod částí sil útočníka do obrany.

Analýza zkušeností z lokálních válek, operačních cvičení a výsledků teoretických výzkumů ukazuje, že nejdůležitějším směrem v rozvoji způsobů vedení střetných bojů a sražení v soudobých operacích jsou:

- stále větší snaha uskupení obou bojujících stran k předstížení ve vedení silných palebných úderů konvenčními zbraněmi (v armádách států NATO průzkumnými palebnými systémy i systémy vysoce přesných zbraní),

- zvětšení hloubky současného působení palbou a vojsky se širokým použitím vzdušných výsadek a vrtulníků různého určení,

- zkrácení času na přesun a rozvinutí vojsk do bojových sestav a dosažení překvapení jejich úderů, zvláště do boků a týlu,

- vedení rozptýlených úderů podél fronty i do hloubky k obklíčení, odříznutí (rozetnutí) a zničení protistojících uskupení po částech.

Při zkoumání konkrétního obsahu různých způsobů zničení uskupení nepřítele ve střetných bojích a sraženích můžeme vyčlenit tyto:

- vedení jednoho nebo několika roztínavých úderů vzápětí za hromadným jaderným a palebným ničením k rozčlenění a zničení nepřítele po částech,

- uskutečnění úderů hlavními silami do obou boků k proniknutí do jeho týlu a obklíčení hlavního uskupení ve spojitosti s odražením jeho čelního útoku částí sil,

- vedení hlavního úderu do jednoho boku k hlubokému obchvatu a proniknutí do týlu hlavních sil nepřítele s jejich současným ničením jadernými a konvenčními zbraněmi.

Zničení odcházejících uskupení nepřítele nebo těch, která vedla boj na zdrženou, bylo v období Velké vlastenecké války dosahováno v průběhu pronásledování jak čelně, tak po rovnoběžných cestách jeho odchodu, někdy i v jejich kombinaci.

Při organizaci pronásledování se projevil tendence ke stále hlubšímu pronikání do operační hloubky nepřítele silami pohyblivých svazů, předsumutých oddadů a předvojů na souběžných cestách odchodu jeho hlavních sil k vyjití do jejich boků a do týlu. Pronásledující svazky a útvary se snažily přetnout cesty, dezorganizovat pohyb, izolovat nepřátelská vojska od přicházejících záloh a ničit je po částech smělou a rozhodnou činností před dosažením konečné čáry odchodu.

V soudobých podmínkách je možný jak vynucený, tak záměrný odchod nepřítele s vedením boje na zdrženou částí sil (předvoji a vyčleněnými útvary a svazky příkrytí), někdy i všemi silami odcházejících vojsk (odchod od čáry k čáře nebo překročením k tomu účelu vytvořených různých uskupení).

V určité situaci nepřítel může současně na jedné směrech odcházet v proudech a na druhých se rozvinout a vést boj na zdrženou na mezilehlých obranných čarách. Proto útočící vojska musí být připravena zahájit jeho pronásledování a útočit na nepřítele, který vede boj na zdrženou, postupně obsazovat z chodu nebo prolomovat po krátké přípravě jeho obranné čáry, nebo i odrazet protizteče a protiúder. Přitom ve spojitosti se zvýšením mobility a pohyblivosti všech vojsk bude hlavním způsobem útoku na odcházejícího nepřítele ve všech případech souběžné pronásledování v proudech a předbojových sestavách k nejrychlejšímu proniknutí do boků a do týlu a zničení jeho hlavních sil.

K hlavním tendencím rozvoje způsobů útoku na odcházejícího nepřítele patří takové, jako je snaha předejít ho v činnosti nejen při pronásledování, ale i při vedení boje na zdrženou, a toho může být dosaženo:

- vedením silných úderů prostředky ničení na hlavní síly odcházejícího nepřítele,
- vysokými tempy pronásledování a rozhodným proniknutím speciálně vytvořenými uskupeními vojsk do jeho boků a do týlu,
- vysazením vzdušných výsadků a vy-

tvořením zátarasů na cestách odchodu a příchodu záloh,

- použitím nejefektivnějších způsobů zničení nepřítele — rozetnutím (rozčleněním) a obklíčením části nebo hlavních sil jeho odcházejících vojsk s jejich následným zničením po částech.

Při analýze jednotlivých směrů v rozvoji způsobů zničení bránících se, útočících a odcházejících uskupení nepřítele můžeme vyvodit tyto tendence:

- narůstání významu předstihujícího jaderného a palebného ničení a úderu vojsky,

- zvětšení hloubky jejich současného působení (včetně vzdušných výsadků, speciálně vytvořených uskupení vojsk atd.),

- zvýšení významu a úlohy manévru a vysokých temp útoku od samotného zahájení,

- vedení velkého počtu úderů vojsky,

rozptýlenými podél fronty i do hloubky, ale se soustředěním hlavního úsilí na krátkou dobu k vytvoření rozhodující převahy na zvolených směrech k rozetnutí (rozčlenění), odříznutí a obklíčení s následným zničením nepřítele po částech,

- vedení nepřetržitého útoku ve dne v noci v jakýchkoli meteorologických a fyzickogeografických podmínkách.

Správné chápání těchto tendencí poskytuje velitelskému sboru skutečnou pomoc při praktickém plnění bojových úkolů, zejména ničení uskupení nepřítele v útočných operacích.